

The image features a minimalist, abstract design. It consists of several large, black, organic shapes that resemble stylized letters or symbols, set against a white background. A prominent yellow horizontal bar is positioned in the center, containing the text 'SOM' and 'LA MARINA'. Below this bar, the word 'BARCELONA' is written in a smaller, black, sans-serif font. The overall aesthetic is modern and graphic.

SOM

LA MARINA

BARCELONA

Aquesta és la versió en català d'una sèrie de 6 publicacions sobre el projecte Euler, que es va desenvolupar a Anvers, Barcelona, Londres i Berlin. Mitjançant accions *peer-to-peer*, cooperatives i solidàries, la ciutadania pot aprendre sobre aquelles habilitats que poden ser crítiques pel futur del treball. Euler posa la mirada als diversos llocs on aquests intercanvis tenen lloc i procura extreure mètodes que permetrà als altres beneficiar-se d'aquestes pràctiques. A Som la Marina hi ha l'experiència d'un projecte de participació i formació cultural i comunitària dut a terme en aquest barri barceloní.

Euler és un projecte de Trànsit Projectes, ndvr i Tesserae, coordinat per CityMine(d).

Més informació a info@transit.es

SOM

LA MARINA

BARCELONA

Som La Marina

El procés de participació cultural d'un barri de Barcelona: identitat, memòria, eines audiovisuals i formació.

Sara Caeiro, Òscar Martínez, Juan Pedregosa (Trànsit Projectes)

1. EULER A BARCELONA: SOM LA MARINA

Una de les premisses del projecte EULER és que **la cultura és el capital intangible necessari per promoure la igualtat, la millora social i construir un entorn crític i constructiu**. El procés de participació cultural que va tenir lloc al barri de La Marina de Barcelona ha permès que els veïns d'una zona qualificada com a "desfavorida" puguin reflexionar sobre la pròpia identitat utilitzant una sèrie d'eines, les quals conviden a una profunda reflexió de les pròpies necessitats. Això, en conseqüència, ha donat una nova visió sobre com construir les identitats individuals i col·lectives, deixant de banda les actituds complaents i acrítiques.

Som La Marina va ser el programa portat a terme en el barri del mateix nom i es va desenvolupar sota el marc d'EULER per Trànsit Projectes entre el maig de 2016 i l'abril de 2017.

Els objectius principals del programa van ser els següents:

A nivell general:

- ↘ Identificar i obrir capacitats disponibles a nivell comunitari.
- ↘ Desenvolupar noves capacitats combinant habilitats creatives (co-disseny, co-creativitat) i habilitats tècniques (escriure un guió, preproducció, producció, postproducció i presentació de vídeos).
- ↘ Promoure maneres de conduir processos cultural participatius i democràtics.
- ↘ Fer que les accions locals tinguin visibilitat internacionalment i generar interaccions.

A nivell local:

- ↘ Reforçar el sentit de comunitat i la cohesió social dels veïns.
- ↘ Començar un procés de canvi utilitzant estratègies culturals.
- ↘ Experimentar maneres de treballar junts i en xarxa.

2. TRÀNSIT PROJECTES, LA CASA DEL RELLOTGE I LA MARINA

Trànsit Projectes (www.transit.es) és una entitat especialitzada en **oferir projectes culturals, així com en donar suport i dissenyar polítiques culturals** internacionalment. Compta amb un equip de professionals que treballen en l'àmbit de la cultura i l'educació en el context català, espanyol, europeu i llatinoamericà amb 25 anys d'experiència. Trànsit Projectes facilita també una varietat de partenariats i xarxes de treball entre agents culturals a Espanya, Europa i Amèrica Llatina.

Trànsit Projectes lidera el Grup Trànsit, que engloba CEPS PROJECTES SOCIALS (www.asceps.org), una entitat que treballa en qüestions socials i educatives i ITD (www.e-itd.com), una consultora especialitzada en projectes internacionals. El grup ha liderat i cooperat en projectes europeus des de fa 17 anys, i **combina qüestions socials amb la creació artística i cultural des de perspectives molt diverses**. En els darrers anys, s'ha especialitzat en comunicació i promoció d'accions per a projectes europeus i és un co-beneficiari estratègic en molts projectes com a responsable de comunicació i promoció i en el desenvolupament de Recursos d'Educació Oberta en els camps de referència.

TRANSIT gestiona **sis centres cívics** que pertanyen a l'Ajuntament de Barcelona: Pati Llimona, Convent de Sant Agustí, Cotxeres Borrell, Casa Sagnier, Casa del Rellotge, Zona Nord i també **dos més a la província de Barcelona**: La Capsa (El Prat de Llobregat) i Espai Cultura de la Fundació Sabadell. També gestiona **tres escoles de música** (a Sant Adrià, Sant Feliu de Llobregat i L'Hospitalet).

La Casa del Rellotge (<http://ajuntament.barcelona.cat/ccivics/casadelRellotge>) és un centre cívic del barri de La Marina que vol produir i **difondre activitats culturals on intervinguin estratègies de participació i la creació artística**. Dirigit a tota la franja d'edat, les seves activitats més populars són exposicions, conferències, tallers, cicles d'activitats i esdeveniments populars. La Casa del Rellotge és un agent cultural del barri de La Marina, el qual ja havia començat prèviament un projecte anomenat *De la cultura a la indústria* <http://femmemoria.casadelRellotge.net>, on antics treballadors de l'empresa SEAT mostraven el seus records i la seva manera de viure amb les mobilitzacions en contra del trasllat de la fàbrica.

3. ESTRATÈGIA

3.1 DADES

A La Marina, un estudi sobre les necessitats bàsiques va mostrar el següent:

- ↘ La Marina és un barri amb una població de 30.000 persones aproximadament i ocupa una àrea d'1.3 km². El 51 % dels seus habitants van néixer a Barcelona, el 5,4 % a la resta de Catalunya, el 25 % a la resta d'Espanya i el 18 % a altres llocs del món.
- ↘ Els ingressos són més baixos que la mitja de Barcelona
- ↘ Els veïns mostren un sentiment de no pertànyer a Barcelona i viuen una certa estigmatització.
- ↘ És urgent emprendre accions culturals que tractin els diferents actors socials i culturals, que acostumen a anar associats.

3.2. UN PROCÉS DE CO-CREACIÓ

Després d'elaborar un marc general del projecte Euler, des d'abril al maig de 2016 vam fer varies reunions entre Trànsit Projectes, Casa del Rellotge i els veïns. Abans d'això es va fer una convocatòria per participar-hi, a la qual van respondre 15 persones.

Aquestes reunions van permetre:

- ↘ Un **compromís** clar d'un grup de persones.
- ↘ Una definició de la **visió**: La Marina és una zona amb una història, una memòria i un futur comuns, no s'amaga dels seus problemes i confia en el futur.
- ↘ Es van pensar tres dimensions bàsiques que englobarien tota l'acció: **lliçons de vida, perspectives diferents i el futur**.
- ↘ Una definició dels continguts (avaluació **de la pròpia història, reflexió sobre la identitat, el paper de la cultura i de l'educació**).
- ↘ Identificació dels significats i **canals possibles** per parlar sobre aquestes qüestions.

Van haver-hi diverses possibilitats per mostrar aquesta visió de La Marina i, finalment, per aquest procés de co-creació, es va acordar generar un procés d'aprenentatge audiovisual per fer vídeos participatius.

4. METODOLOGIA

4.1. MARC TEÒRIC I PERSPECTIVA D'INTERVENCIÓ

La perifèria de les grans ciutats sovint compta amb importants moviments associatius, participació cultural i defensa dels seus drets, però també pateix una manca de sentit identitari comú i un vincle més gran amb les iniciatives de la ciutat i amb la xarxa de cohesió social. Son territoris perifèrics, no només geogràficament sinó també culturalment, i són invisibles al discurs hegemònic de les estructures de poder de les grans ciutats. Són contextos locals específics, marcats per paradigmes socials, ideològics i culturals.

El districte de La Marina es caracteritza per ser un territori gran a la frontera de la ciutat de Barcelona, fet de petites barriades que són molt diferents entre elles, ja que són el resultat de diferents esdeveniments històrics i socials.

La Marina està vinculada a un passat recent de producció industrial que va generar un ecosistema particular, tant social com cultural. La desaparició de les fàbriques i la ràpida transformació urbana, econòmica i social de la ciutat en les últimes dècades ha esborrat aquest sentiment de pertinença, així com el treball comunitari i les xarxes col·laboratives.

Tant les associacions com els veïns se senten marginats, inferiors, oblidats i no reconeguts. Aquest pessimisme sovint els impedeix adonar-se de la importància i l'alt valor social dels processos i les activitats que fan de forma col·laborativa. De manera similar, en alguns casos també se senten desconnectats, ja que només s'impliquen en qüestions que afecten a les motivacions de les seves associacions o àrea.

Els centres cívics poden funcionar com a facilitadors i promotors de millora ciutadana en els processos urbans. No obstant això, en alguns casos, degut a la desconfiança amb les institucions, la burocràcia i les maneres no sempre senzilles de fer les coses o la manca d'una planificació i una implicació a llarg termini, el treball comunitari i col·laboratiu no sempre es dona en aquestes institucions.

Les pràctiques culturals collaboratives tenen un gran potencial en el context actual, generant entorns experimentals que alimenten el pensament crític i el desenvolupament de noves pràctiques. Treballar amb **art social** situa la creativitat al servei de les idees per una transformació comunitària sostenible.

L'experiència internacional ens diu que la cultura, actualment, pot assolir allò que la indústria havia fet: ser l'eix de la comunitat. La reivindicació d'idees comunes i de les noves -resultat de la participació ciutadana en projectes artístics i culturals- ens donen informació sobre quines condicions de vida a la ciutat són apropiades per les necessitats i aspiracions contemporànies.

Mitjançant una pràctica de representació del territori com a exercici reflexiu i amb l'aplicació de **processos creatius per a la cooperació entre veïns**, desapareix la desarticulació existent i millora la integració i la cohesió social, ja que els participants són responsables del seu propi canvi.

Aplicant la visió de la **cultura com a bé comú**, podem establir processos transparents on tothom és informat i convidat a formar part de les decisions. Amb aquest projecte en concret, una comunitat s'activa i construeix els continguts del curs de formació amb la seva participació i consens. També reforça els esforços del grup per assolir un objectiu comú. Gràcies a la creativitat de molta gent, els mecanismes per complementar els diferents coneixements i habilitats de cadascú generen un treball conjunt.

El projecte treballa amb **grups heterogenis i intergeneracionals**, ja que dona als participants la possibilitat que es reconeixin com a individus, entenguin la seva identitat i la trobada amb els demés, enfortint llaços i transformant als altres alhora que es transformen a ells mateixos, convertint-se en responsables del seu propi canvi i del seu entorn.

El grup objectiu de *Som La Marina* va ser principalment d'adults d'entre 30 i 84 anys. Volíem que el grup fos heterogeni en termes d'edat, gènere, personalitat i ideologia perquè així els debats fossin més rellevants i el resultat final representés a la comunitat. Alguns dels participants eren membres actius del teixit associatiu. En aquest sentit, també volíem persones que participessin en representació de les seves entitats, però també que s'impliquessin veïns a títol individual i "anònims".

Gràcies a la idea d'**autoetnografia**, vam començar a analitzar el context social i cultural, en el qual l'investigador és, a la vegada, actor. L'observació, anàlisi i producció d'un discurs en aquest context connecta el context personal amb el cultural en el sentit de que la vida individual és un mirall dels contextos que l'habiten i el seu període històric.

La **metodologia participativa del vídeo** fa que el llenguatge i les eines de producció audiovisual estiguin a l'abast del grup, i d'aquesta manera s'obre un nou recurs per explorar i comunicar. És una experiència personal d'aprenentatge i una millora d'expressió tècnica i artística. Com a grup, és una experiència de treball col·lectiu i creatiu que genera una comunicació pública, en la qual com a autors es troben en posició d'elaborar la seva identitat des d'una nova perspectiva. Això produeix canvis a l'entorn local, en el sentit que el barri està representat per punts de vista inusuals. També produeix canvis al conjunt de la ciutat i al context transnacional, ja que el vídeo és una eina per comunicar-se amb audiències que no tenen perquè estar geogràficament a prop i que potser desconeixen la realitat que s'hi presenta. És una experiència de ciutadania activa que trenca amb l'anonimat de les perifèries i converteix els seus veïns en narradors conscients de la pròpia comunitat, fent visible el que d'una altra forma seria invisible.

És important treballar en un context local específic però sempre tenint en compte la importància d'establir **connexions nacionals i internacionals** amb altres experiències. La dimensió local de la majoria d'aquestes iniciatives implica que la seva escala de referència i l'impacte dels resultats és limitat en aquella àrea específica. De fet, moltes d'aquestes es produeixen aïllades. Però quan es treballa amb una xarxa on hi ha projectes d'altres territoris, és evident que sorgeix un moviment amb necessitats i aspiracions comunes, i s'enforteix la feina transnacional cap a la construcció d'un benefici comú. Els projectes experimentals, una vegada s'han debatut a nivell internacional, són una font d'informació valuosa pel debat públic basat en denominadors comuns. Per aconseguir que les veus s'escoltin de manera efectiva, la participació ciutadana ha d'arribar a un cert nivell, i això només és possible amb el treball en xarxa, que enllaça els participants amb altres projectes similars i amb altres agents culturals, el que permet ampliar l'abast del resultat final.

El projecta se centra en una **perspectiva a llarg termini** perquè cal temps per incorporar i entendre les dinàmiques locals específiques, assentar la confiança entre els participants i poder, de forma col·lectiva, anticipar els resultats finals.

El **futur i la continuïtat** del projecte estan garantits al realitzar les tasques fonamentals. D'una banda, reforça l'empoderament dels participants en les eines i tècniques apreses i, de l'altra, enllaça plataformes i entitats, veïns i ciutat, perquè donin suport a futures iniciatives locals.

4.2. CURRÍCULUM I UNITATS

L'objectiu de la formació per a *Som La Marina* va ser **facilitar un procés participatiu sociocultural** en un barri específic. Constava de dues perspectives: d'una banda, volia encoratjar la reflexió entre els participants sobre el lloc on viuen i sobre ells mateixos com a ciutadans per assolir una millor comprensió de la seva identitat. De l'altra, proporcionar les millors eines i tècniques per expressar les idees i difondre-les entre la comunitat com un testimoni del treball artístic i cultural que es va fer.

El projecte va iniciar un procés amb un impacte en el barri i es va estructurar segons les necessitats locals i els problemes que els afectaven. Es va tractar d'un programa formatiu cultural sobre la comunitat concebut i produït de forma col·laborativa amb tots els participants, centrant-nos en dos eixos: identitat i ciutadania. L'objectiu va ser aprendre, debatre i compartir coneixement i experiències sobre conceptes com indústria, cultura, ciutat i participació.

El principal objectiu d'aquesta formació va ser desenvolupar capacitats específiques dels participants que treballen tant com a elements professionals i com a eines cíviques que els permeti millorar l'activitat cultural del seu barri. Una de les millors maneres de fer-ho va ser promoure que les xarxes col·laboratives anessin cap a una finalitat comuna, en aquest cas el resultat audiovisual que representa la identitat local.

El concepte de *Som La Marina* no només va oferir als participants l'oportunitat d'aprendre tècniques de vídeo i dur a terme un projecte participatiu, sinó també descobrir i comprendre el seu passat i reforçar les esperances de futur. Aquesta formació s'ha de considerar com un pas essencial per **enfortir els participants i desbloquejar les seves capacitats personals** per utilitzar-les en l'àmbit professional, alhora que es converteixen en ciutadans actius de la seva comunitat.

Aquesta formació es va dur a terme en una zona geogràfica específica i els participants van escollir utilitzar una expressió determinada d'art i de format per expressar-se. En aquest cas, el lloc va ser el barri de La Marina a Barcelona i els participants van escollir treballar el format documental audiovisual. Però la **formació està estructurada i organitzada de manera que pot ser replicada en qualsevol altra àrea geogràfica (sempre tenint en compte les especificitats de cada realitat local)** i també es poden emprar altres expressions artístiques (p.e. teatre, dansa, música, etc. adaptant-les als continguts del format triat). Al llarg de tot el procés, els participants es van familiaritzar amb els conceptes de participació ciutadana, mètodes col·laboratius, co-creació, autoetnografia, pensament visual i pràctiques artístiques socials.

El programa Som La Marina es va organitzar en dues unitats molt vinculades entre elles:

Unitat 1 - Mirar el barri

Unitat 2 - Narrar el barri

5. APLICACIÓ

5.1. APRENTATGE PARTICIPATIU

Després de l'estiu de 2016, es va començar un procés co-creatiu d'activitats formatives per proporcionar de manera clara objectius, activitats i dates a tot el procés. Es va contractar a Sara Caeiro com a persona encarregada del disseny de la formació i de la coordinació. D'aquesta manera va poder generar connexions reals amb els participants i aportar **un sentit de compromís, que va ser clau** per la implementació del projecte. També es va encarregar de la coordinació per crear el currículum del projecte.

Les sessions van tenir lloc en dos períodes de tres mesos. El primer període (de setembre a desembre de 2016) va consistir en una introducció de com crear vídeos, en especial de manera participativa, introduint un projecte setmanal desenvolupat a Barcelona juntament amb una lliçó de les diferents tècniques utilitzades. En el segon període (de gener a abril de 2017) va haver-hi una aplicació pràctica de les diferents lliçons apreses i la producció final dels vídeos. La combinació de testimonis de diferents associacions i la participació d'experts en les tècniques audiovisuals va permetre un **procés d'aprenentatge pràctic** que va tenir com a resultat 11 vídeos (un tràiler de 4 minuts i 10 càpsules de vídeo).

El curs formatiu volia promoure nous models d'aprenentatge i obrir la participació a tots els nivells. Això va ser possible creant un espai per a l'intercanvi de coneixements interdisciplinaris amb una gran diversitat de formats, metodologies, participants i facilitadors. En aquest sentit, durant la formació es van combinar les següents modalitats i es van definir les següents àrees de treball:

- Introducció al marc de treball, conceptes i metodologies.
- Dinàmiques de participació per al debat i la reflexió
- Promoure la participació i l'opinió individual
- Iniciar projectes col·laboratius petits

- ↘ Convidar als actors clau del barri a compartir el seu coneixement
- ↘ Implicació de convidats amb projectes externs similars
- ↘ Formació tècnica audiovisual (imatge, so, vídeo, edició)
- ↘ Creació de guions col·lectius, planificació de gravacions, preparació d'entrevistes
- ↘ Eines per a la promoció i distribució dels resultats
- ↘ Treball de camp pràctic (filmació)

També es van utilitzar algunes eines permanents per augmentar la cohesió del grup i poder compartir i promoure el coneixement:

- ↘ Un dossier amb referències actualitzades per a cada sessió amb continguts rellevants per al seu projecte, com articles, estudis de casos, teoria, llibres, etc.
- ↘ Un mural participatiu permanent amb mapes i diagrames resultants de cada sessió (en aquest sentit, les decisions que es prenen sempre eren visibles i també era una forma de compartir els resultats amb altres persones que utilitzaven l'espai)
- ↘ Gravació en vídeo de tot el procés (com una forma d'enregistrament i documentació, però també per familiaritzar els participants amb la presència i l'ús de la càmera).

Durant tot el procés va haver-hi una sèrie de conceptes que estaven presents en totes les accions, decisions i maneres de fer: participació, col·laboració, enfortiment, horitzontalitat, agents, context i continuïtat. Aquestes són les idees clau que fomenten i guien el treball comunitari quan ho fem des de la col·laboració cultural i la pràctica artística.

Tot el procés es troba documentat aquí:

<http://www.eulerproject.eu/application/barcelona-process>

5.2 APLICACIÓ DE LA UNITAT 1 – LLEGIR EL BARRI

Aquesta unitat se centra en proporcionar als participants les eines per poder llegir i entendre el seu barri, des d'una perspectiva cultural i

social. En una àrea geogràfica específica, entendran quins són els principals elements socials i culturals que el caracteritzen i que defineixen la seva identitat.

Això significa que abans de planificar els continguts del treball final, s'ha d'iniciar un intent de procés de recerca, per part dels participants, sobre la realitat social i cultural del barri. Això els ajudarà a trobar les millors idees i escollir el format des de la perspectiva més adient.

Per assolir-ho, cada setmana de setembre a desembre els participants es van trobar al Centre Cívic Casa del Relloge en sessions de dues hores (de 18h a 20h). Durant aquesta fase es va dur a terme una tasca documental, reflexiva i de debat sobre la identitat del barri, centrant-nos en la història, la memòria, el llegat, l'espai públic, l'educació i els joves.

Aquest procés va incloure:

- Un debat sobre els elements que defineixen una identitat (de forma general i en referència al seu barri)
- Una fase de descobriment (visita de llocs, recerca a internet, testimonis d'experts del barri i d'altres experiències similars, disseny de mapes visuals)
- Recopilació d'informació a títol individual
- Selecció col·lectiva dels elements més rellevants de les següents fases basades en el treball en equip.

Les sessions van ser conduïdes per la coordinadora de la formació i a vegades acompanyada per agents locals i convidats externs. Es van utilitzar diferents tècniques de participació per compartir el coneixement i les habilitats, així com vídeos, mapes, itineraris pel barri, etc.

Els principals continguts i temes treballats en aquesta unitat van ser:

Introducció a la realitat sociocultural:

- Marc de treball (formació cultural en comunitat, co-creació, treball col·laboratiu, art comunitari, autoetnografia, pensament visual)

- ↘ Treball sociocultural en els barris de Barcelona (presentació de Carme de la Flor, de Trànsit Projectes)
- ↘ Mapa visual - projecte triangular (experiències, perspectives i futur)

La identitat del barri:

- ↘ Memòria i llegat
- ↘ La comunitat
- ↘ La identitat de La Marina (a càrrec de Julio Baños, veí i cronista del barri)

El nostre mapa de La Marina:

- ↘ Mapa col·lectiu (amb la participació de l'Associació d'artistes Marina-Montjuïc)

Històries personals i micro-narratives:

- ↘ Itinerari pel barri de La Marina, centrat en les històries personals dels participants

Cultura visual i identitat. Descobrir les experiències dels altres:

- ↘ Presentació del projecte 'Bellvitge rol en vivo' de La Fundició (Mariló Fernández)
- ↘ Presentació del projecte 'Capturant identitats' de l'Escola de Cinema Popular de Barcelona (Alberto Bougleux)

Imatges i vídeos. Com treballar-hi:

- ↘ Introducció a la cultura visual. Com treballar amb imatges (a càrrec del Club fotogràfic de la Casa del Relotge)
- ↘ Introducció al vídeo participatiu. Com fer un guió (impartit per l'Escola de Cinema Popular de Barcelona, Alberto Bougleux)

Televisió comunitària:

- ↘ Presentació del projecte per Desdelamina.tv, David Picó

Inici del guió:

- ↘ Confecció d'un primer esborrany amb la participació d'Alberto Bougleux, Escola de Cinema Popular de Barcelona

Planificació:

- ↳ Planificació de la feina a fer en la següent fase

Avaluació i treball en xarxa:

- ↳ Avaluació del procés fet fins llavors
- ↳ Tancament de la primera part de la formació
- ↳ Presentació del projecte Barris & Films de la Federació Catalana de Cineclubs (Julio Lamaña)

En aquest procés els participants van poder aprofundir en el seu barri, amb les seves especificitats socials i culturals, visitant llocs importants, preguntant a experts, recopilant la informació disponible (d'internet, llibres i altres documents) i analitzant els resultats. També van identificar els principals valors positius que els defineixen com a barri i allò que volen reforçar en el futur. Finalment, van entendre la importància de la co-creació, la cooperació, la tolerància i que tothom té alguna cosa per aportar al debat.

El procés va permetre que el grup decidís quins eren els eixos temàtics per desenvolupar i amb quines peces audiovisuals es basaven. Van acordar treballar sobre les experiències, visions i esperances expressades pels veïns sobre el seu barri.

Tot aquest treball va portar al grup a definir els continguts dels vídeos. Durant aquest període, també van rebre formació en tècniques audiovisuals bàsiques per poder realitzar el treball.

5.3 APLICACIÓ DE LA UNITAT 2 – NARRAR EL BARRI

Aquesta unitat se centra en aprendre com transferir els continguts dissenyats prèviament a un format que els permeti narrar les especificitats del barri. La major part del procés d'aprenentatge es basa en la pràctica i acaba en un resultat final que es pot presentar en públic.

En aquesta segona fase de la formació, es van realitzar les diferents càpsules en vídeo amb les narratives i discursos sobre el seu barri que van sorgir segons les subjectivitats dels participants. Els vídeos van definir els protagonistes, els espais, el temps i les accions de cada càpsula. Una vegada definit això, es va planificar la gravació, es va estructurar les entrevistes i es van iniciar tots els procediments necessaris (contactes, permisos, etc.). El grup també va recopilar fotografies i altres tipus d'arxius per documentar les històries que volien gravar.

Una vegada establerta la planificació, el grup va anar a diversos espais del barri per escoltar les històries que encara perviuen en la memòria dels qui hi viuen. Els participants van visitar les botigues més antigues, que resisteixen als canvis del voltant, o van parlar amb ex treballadors de fàbriques desaparegudes, ara transformades en centres culturals. També es van introduir en les històries íntimes d'alguns veïns que són com miralls que reflecteixen la història del barri. Aquestes experiències els va permetre experimentar les transformacions que ha patit la zona en les darreres dècades, seguint les pistes dels espais i de la gent que encara conserva la identitat oblidada del barri.

Per complementar tota aquesta tasca es va fer també una formació en metodologies per la presentació de treballs audiovisuals en públic i també en tècniques de moderació de debats i, d'aquesta manera, poguessin presentar el seus treballs finals de la millor manera.

Amb la intenció de presentar el resultat final a la ciutat, i per millorar la imatge del barri, es va iniciar un treball estratègic en xarxa amb diferents col·lectius, artistes i plataformes per tal d'assegurar un circuit de distribució.

Els principals continguts i temes tractats en aquesta unitat van ser:

Guió i planificació:

- ↳ Definició dels objectius i pla de treball
- ↳ Guió final
- ↳ Programació de les gravacions, distribució de tasques

Aspectes tècnics i edició de vídeo:

- ↘ Idees bàsiques i aspectes tècnics de l'edició de vídeos (a càrrec de Patri Gómez, càmera i editora en molts projectes audiovisuals)

Pràctica:

- ↘ Pràctiques de filmació i gravació (amb la participació d'Alberto Bougleux)

Com fer una entrevista:

- ↘ Planificació dels continguts per enregistrar
- ↘ Manual de bones pràctiques per entrevistes (per Ivana Ujic, periodista)

Preparats per filmar?

- ↘ Decisions finals sobre la filmació
- ↘ Tasques de distribució
- ↘ Preparació de les entrevistes

Gravació:

- ↘ Enregistraments a la Biblioteca Pública Francesc Candel i a Peña Cellar
- ↘ Gravacions a la tabaquera, al club de futbol Iberia i a l'església parroquial
- ↘ Gravació d'imatges i sons del barri de La Marina
- ↘ Enregistrament de l'entrevista amb Josep Maria Torres
- ↘ Gravació a la llibreria Navarro i a una carnisseria
- ↘ Enregistrament de l'entrevista amb Josep Maria Ferrer

Edició:

- ↘ Primer visionat dels resultats. Comentaris i propostes per millorar
- ↘ Decisions sobre l'edició

Com fer una presentació en públic. Xarxa de treball:

- ↘ Veure els vídeos finals
- ↘ Presentació de la Plataforma de documentals de participació social de La Virreina (Jacobó Sucari)
- ↘ Metodologies per a la presentació en públic i moderació de debats (per Julio Lamaña, Federació Catalana de Cineclubs)

Organització d'una presentació en públic:

- ↘ Organitzar una presentació en públic; distribució de tasques
- ↘ Com comunicar i anunciar de manera correcta una presentació en públic
- ↘ Avaluació de la formació
- ↘ Propostes i projectes futurs
- ↘ Prova d'imatge i so a l'auditori
- ↘ Valoració de la presentació en públic
- ↘ Veure els vídeos finals

Durant aquest període, els participants van poder transferir i transformar els elements identificats com a rellevants en la fase anterior en el seu format artístic o cultural escollit, identificant i analitzant les seves especificitats, dinàmiques, recursos i eines.

Van identificar totes les possibilitats que ofereix el format escollit (vídeo), van seleccionar la millor manera de narrar el barri i van dibuixar l'estructura final per així poder elaborar i crear el treball final.

La gravació en vídeo va ser possible gràcies a la col·laboració de l'Escola Popular de Cinema de Barcelona, una entitat que treballa el vídeo participatiu. El seu director, Alberto Bougleux, va formar i acompanyar els participants en els aspectes tècnics de filmació, enregistrament i edició.

6. RESULTATS

Els vídeos finals es van **presentar en un acte el 20 d'abril de 2017**.

VESTUARIS

Amb més de 100 persones de públic, va haver-hi una atmosfera molt especial barrejada d'interacció, alegria i confiança.

Els vídeos estan disponibles a: <http://bit.ly/2sSbfRN>

La idea inicial de crear un projecte cultural participatiu per combatre l'estigmatització, promoure la cohesió social i obrir La Marina a la resta del món (amb l'avantatge que això formava part d'un projecte europeu) finalment va donar lloc a reflexions i interaccions molt més rellevants.

- ↘ Els vídeos van ser el producte de les preocupacions i sentiments més profunds dels participants: **les històries íntimes marquen la nostra personalitat**
- ↘ **La memòria de la perifèria de la ciutat no és només una memòria de marginalitats**: és una lluita per viure junts
- ↘ **La tècnica es pot assolir per elements intangibles**: empatia, confiança, compromís, paciència
- ↘ Adquirir **noves habilitats també pot canviar actituds i visions** dels participants si aquests es troben en un procés participatiu real: un grup sòlid és una font d'efectes múltiples sobre les comunitats
- ↘ El co-disseny, la co-creació i la co-producció utilitzant tècniques creatives (en aquest cas, les audiovisuals) són les bases de l'autoria en comú i del reconeixement social
- ↘ Les habilitats i competències poden identificar-se, desenvolupar-se i transferir-les als contextos urbans per generar un impacte directe a la construcció col·lectiva de la memòria i la identitat.

7. FUTURE

El grup de La Marina que va treballar en aquest projecte a la Casa del Rellotge ha mostrat un gran interès i entusiasme per la iniciativa

L'ATENEU DE CAN BATLLÓ

DIVENDRES 13 D'OCTUBRE 19H [AUDITORI DE CAN BATLLÓ]

DOCUMENTAL:

«SOM LA MARINA, RELATS D'UN BARRI DARRERE DE MONTJÜIC»

DOCUMENTAL SOCIAL PARTICIPATIU.

AUDITORI CAN BATLLÓ
BLOC ONZE
C/CONSTITUCIÓ, 19
LA BORDETA, SANTS

canbatllo.org facebook.com/canbatllo twitter.com/canbatllo

i continua motivat per com es representa el seu barri. Així, **Euler ha proposat nombroses idees sobre com pot continuar aquest treball** mitjançant les activitats de la Casa del Rellotge emmarcades en el districte de Sants-Montjuïc, el qual ha reconegut el valor general de la tasca feta. El grup format en aquest projecte està decidit a **continuar explicant i compartint històries del seu barri**. A més, el grup està implicant a més persones per crear el sentiment de comunitat, de treball col·laboratiu, de pensament crític i d'una contextualització adient d'aquesta crítica.

En aquest sentit, Trànsit Projectes, Sara Caeiro i la Casa del Rellotge (amb el suport de l'Ajuntament de Barcelona, que ha recolzat tot el procés previ) **continuaran gestionant el procés** de comunicació amb el barri, d'una banda i, de l'altra, **dissenyaran una producció audiovisual futura**. Una escola del barri (nens i nenes de 3 a 12 anys) ha mostrat el seu interès a col·laborar. A les següents edicions, s'organitzaran tallers per involucrar a mestres i alumnes en el procés.

D'aquesta manera, *Som La Marina* seguirà la seva pròpia trajectòria sense el suport dels recursos internacionals, basant-se en l'evolució orgànica de les decisions que prenguin els participants per millorar les seves habilitats i talent per assolir **identitats locals urbanes** segures d'elles mateixes.

8. TESTIMONIS

A les reunions inicials, el grup *Som La Marina* era molt crític amb la manera sobre com es percebia el barri per part de la resta de la ciutat, i per tant calia una nova representació de La Marina.

En **Julio**, un dels participants, es mostrava molt apassionat sobre la història del barri i volia mostrar com havia canviat el lloc en aquests anys al mateix temps que criticava allò que li mancava a La Marina:

“Amb aquest vídeo podem mostrar tot el que ens falta a La Marina i ensenyar com, malgrat aquestes mancances, la gent és activa i s’organitza quan s’han de fer coses pel barri”

Una de les persones que no viu al barri, però que igualment volia participar, va ser la **Carme**:

“El que m’ha atret és el desig de la gent de participar per canviar el seu barri. Aquest sentit d’unitat i col·laboració. Hem compartit idees i tant de bo trobem la millor manera de representar La Marina.”

En **Tomás** va ser molt actiu a l’hora de contactar amb els entrevistats i conduir les entrevistes:

“Hi ha moltes coses que has de pensar mentre fas una entrevista: com prepares les preguntes, com les formules i com t’assegures que tothom que vegi el vídeo entendre el que vols dir.”

En **Josep Maria** va participar a les reunions i també va ser un dels entrevistats:

“El sentiment de comunitat en aquest barri es va crear per la classe treballadora que lluitava pels seus drets.

Som una part de Barcelona i aquest vídeo ho mostra.”

En **José Asensio** també es mostrava molt actiu per canviar els estereotips del barri:

“Amb això podem mostrar qui som realment i totes les coses que fem aquí a La Marina.”

un projecte per:

endeavour

Aquest projecte ha estat finançat amb el suport de la Comissió Europea Erasmus +. La publicació només reflecteix la visió dels seus autors i la Comissió no pot ser responsable per cap ús que es pugui fer de la informació que conté.